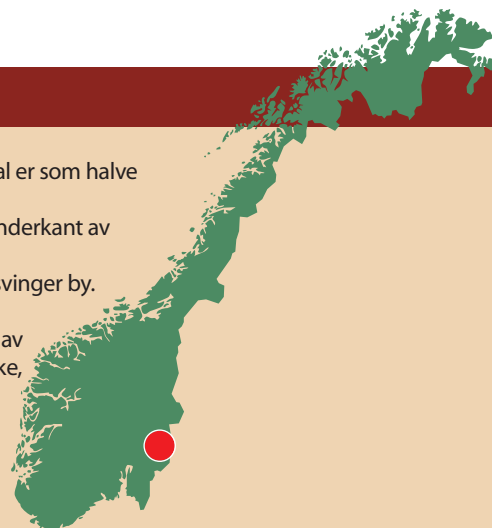

- Sør i Hedmark fylke ligger Kongsvinger. Det er en stor kommune som i areal er som halve Vestfold, med rikelig plass for rekreasjon og friluftsliv.
- Kongsvinger er regionsenter for Glåmdalsregionen som til sammen har i underkant av 55 000 innbyggere.
- Kommunen har cirka 17 400 innbyggere. Rundt 12 000 av dem bor i Kongsvinger by. Avstanden til Oslo er omtrent 10 mil.
- Byen oppsto som handelssted på 1600-tallet i forbindelse med byggingen av Kongsvinger festning. Det velholdte festningsanlegget er byens landemerke, der det kneiser i åsen over Øvrebyens fine bebyggelse fra 1700- og 1800-tallet.
- Som regionens handels- og servicesentrum er 35 prosent av de sysselsatte knyttet til handel, transport og forretningsmessige tjenester. 17 prosent arbeider innenfor industri, bygg og anlegg.

Fra null fokus til fullt fokus – men fortsatt en vei å gå!

Ny videregående skole, bibliotek og park - et helhetlig, universelt utformet miljø under utvikling i Kongsvinger sentrum. Perspektivtegningen er tegnet av Inge Lødner/Bjørbeek & Lindheim Landskapsarkitekter

---

I Kongsvinger var mye ugjort. Begrepet universell utforming var nokså ukjent både blant politikere og fagfolk. Ved å bli med i pilotarbeidet ble universell utforming satt på dagsorden. Og det har ingen angret på.

- Selv om vi hadde fokus på tilgjengelighet i konkrete prosjekter, skjønte vi at innsatsen måtte styrkes på bred front. Vi erkjente at vi ikke var kommet særlig langt på feltet universell utforming, forteller prosjektleder Hilde Nygaard i Kongsvinger kommune.

Det trengtes mer kunnskap og en bedre tverrfaglig forståelse av de universelle utfordringene. Et sterkere samarbeid mellom plan og helse i kommunen var også ønskelig.

Og det var da Miljøverndepartementet inviterte norske kommuner til å bli med på pilotkommunesatsingen.

Timingen var god: Kommunen sto midt i en spennende byutvikling. Arbeidet med en sentrumsplan ville få stor betydning for framtidens Kongsvinger. Det skulle legges rammer for tilgjengelighet og utforming av bebyggelse og offentlige rom i bykjernen.

I tillegg skulle det investeres stort i en ny videregående skole og i et nytt bibliotek. Pluss at det skulle anlegges en ny park i Rådhuskvartalet, midt i byens smørøye.

- Pilotarbeidet og disse prosjektene har gitt oss økt bevissthet og mer kunnskap om universell utforming, sier Hilde Nygaard.

Noen snubletråder

Kongsvinger har satt seg som mål at universell utforming skal bli en naturlig del av kommunens daglige drift og planlegging. En bredt sammensatt gruppe fra ulike etater – og fra rådet for funksjonshemmede – arbeider med dette. Prosjektlederansvaret er lagt til rådmannens samfunnsstab.

- Med vårt utgangspunkt har det vært helt nødvendig å ha ildsjeler til å presse på. Men skal man lykkes, må enhetene ta et selvstendig ansvar for bevisstgjøring og kompetanseløft. Dette kan være utfordrende i en stresset hverdag. Og det har vært en av snubletrådene hos oss, sier Hilde Nygaard.

Nyttig lærdom

Det største og mest synlige resultatet av pilotarbeidet har vært samarbeidet med Hedmark fylkeskommune om bygging av ny videregående skole, bibliotek og park. Kongsvinger kommune har vært opptatt av at dette skulle være en læringsarena; det nye anlegget skulle sette en standard for universell utforming.

- Anlegget som tas i bruk i januar 2009 har mange gode grep mht universell utforming. Prosjektet er samtidig et eksempel på at det er lett å feile på de små detaljer dersom det ikke er tett oppfølging av temaet under hele prosjekterings- og byggefasen, sier Hilde Nygaard. Hun er ikke i tvil om at prosjektet har gitt aktørene i utbyggingen større bevissthet og mer kunnskap om universell utforming. Dette gjelder spesielt Hedmark fylkeskommune, Kongsvinger kommune, entreprenør, landskapsarkitekt, arkitekt og rådet for funksjonshemmede.

Uu-prosjektlederen mener den største lærdommen fra dette prosjektet er at man så tidlig som mulig må ta stilling til hvilken standard man skal legge seg på for universell utforming:

- Det er ikke godt nok når det i konkurranseprogram og føringsdokumenter heter at "universell utforming skal legges til grunn". Nivået må spesifiseres og konkretiseres, fastslår Hilde Nygaard. På den annen side er en annen nyttig lærdom at det aldri er for sent å snu:

- Marikollen barnehage åpnet i 2007. Prosjekteringen var kommet langt da vi ble pilotkommune. Men det var likevel ikke for sent å finne positive grep som kunne gjøre barnehagen enda bedre tilrettelagt. Og barnehagen fungerer godt. Erfaringene viser at det absolutt er mulig å endre på byggeplaner under veis.

Forankring i planverket

- Da vi gikk inn pilotperioden, hadde vi mange planer, men ingen av disse behandlet universell utforming som begrep eller strategi. Forankring av universell utforming i det kommunale planverket har derfor vært en sentral bit av vårt pilotarbeid, sier Hilde

Nygaard. Kommuneplanen 2008-2020 er nå ute på høring, og skal etter planen vedtas etter jul. I både samfunnsdelen og arealdelen er universell utforming tydeliggjort som strategi. Kommuneplanen vil forankre universell utforming som en overordnet strategi i kommunen og vil gi et godt utgangspunkt for videre arbeid.

I løpet av pilotperioden er universell utforming også ivaretatt og synliggjort i Kommunedelplan for sentrum samt i større og mindre reguleringsplaner.

- I forhold til planverket har vi derfor tatt et kvantesprang i forhold til for tre år siden, sier Hilde Nygaard. Det vil allikevel kreve aktiv påvirkning fra både byggesak, regulering og Kongsvinger kommunale foretak for å ivareta dette i konkrete prosjekter framover. Utfordringen blir å sikre universell utforming i alle faser – fra plan til utført prosjekt.

Fortsatt en vei å gå

Pilotprosjektet har gitt et generelt økt fokus på universell utforming. I Kongsvinger blir utfordringen framover å synliggjøre dette gjennom valg av gode løsninger.

- Vi har fortsatt en vei å gå. Og vi kommer helt sikkert til å trå feil noen ganger. Men da er det viktig at vi lærer av det. Et hvert skritt i riktig retning vil være et skritt på veien mot en mer tilgjengelig kommune, sier Hilde Nygaard.

Men i Kongsvinger innser de at det trengs tid og ressurser på å opparbeide et kunnskapsnivå som sikrer gode universelle løsninger.

Gangsoner avgrenses av smågatestein.

Foto: Karen-Anne Noer/Kongsvinger kommune

Markering av trappeneser samt varselfelt.

Foto: Karen-Anne Noer/Kongsvinger kommune